

PLAN FOR SELSKAPSKONTROLL 2017-2018

Orkdal kommune

administrativt utkast.

1 Selskapskontroll

Kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper m.m.¹

Kommunens interesser omfatter eierskap i selskapsformene; aksjeselskap(AS), allmennaksjeselskap(ASA), interkommunale selskap (IKS), interkommunale samarbeid, samvirkeforetak og andre selskaper med begrenset ansvar. Denne planen legger videre til grunn at selskapskontrollen også skal omfatte alle selvstendige virksomheter der kommunen har et eierskap eller interesser med tydelig karakter av eierskap som stiftelser og foreninger.

1.1 Plan for selskapskontroll

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan for gjennomføring av selskapskontroll. Planen skal baseres på en overordnet analyse av kommunens eierskap ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for selskapskontroll på de ulike sektorer og med de ulike selskapene. Planen skal vedtas av kommunestyret som kan delegerere til kontrollutvalget å foreta endringer i planperioden.²

Kontrollutvalget skal påse at det gjennomføres kontroll med forvaltningen av eierinteressene i de selskapene som er omfattet av slik kontroll, herunder å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser i selskaper gjør dette i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger (eierskapskontroll). Selskapskontrollen kan også omfatte forvaltningsrevisjon.³

I likhet med plan for forvaltningsrevisjon hviler det på kontrollutvalget å fremme forslag om plan til selskapskontroll, mens det er kommunestyret eller fylkestinget som vedtar planen.

Denne planen er basert på en risiko- og vesentlighetsanalyse gjennomført av Kontrollutvalgssekretariat Midt-Norge IKS, felles for kontrollutvalgene hos selskapets 15 eiere.

1.2 Gjennomføring av selskapskontroll

Revisjon Midt-Norge IKS er i henhold til den inngåtte selskapsavtalen, det selskapet som skal gjennomføre selskapskontroll på vegne av de 15 deltakerne i selskapet.

1.2.1 Bestilling av selskapskontroll

Kontrollutvalget foretar bestilling av selskapskontroll, med nærmere innretning av undersøkelsen, med bakgrunn i de vedtatte prioriteringene.

1.2.2 Innsyn og undersøkelser i selskaper⁴

Kommunens kontrollutvalg og revisor har rett til å kreve opplysninger fra selskapets daglige leder, fra styret og den valgte revisor for selskapet som finnes påkrevd for deres kontroll i interkommunale selskaper, interkommunale styrever og i aksjeselskap der kommunen alene eller sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper direkte eller indirekte eier alle aksjene.⁵

¹ Jf. kommuneloven § 77 nr. 5

² Jf. forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner § 13

³ Jf. forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner kap. 3. og forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner § 14, sml. kommuneloven § 77 nr. 4.

⁴ Jf. kommunelovens § 80.

⁵ Jf. kommunelovens § 80 første ledd, se også lov av 29.januar 199 nr. 6 samt kommunelovens § 27.

I den utstrekning det finnes nødvendig, kan kontrollutvalget og kommunens revisor selv foreta undersøkelser i selskapet.⁶

I henhold til loven kan kommunestyret fastsette regler om kontrollutvalgets og revisors kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskapet og herunder fastsette hvilke dokumenter mv. som skal sendes kommunens kontrollutvalg og revisor.⁷ Denne bestemmelsen kan imidlertid ikke brukes til å innskrenke den innsynsrett kontrollutvalg og revisor har kommunelovens § 80 første ledd.

Kontrollutvalget og kommunens revisor skal varsles og har rett til å være tilstede på selskapets generalforsamling, samt møter i representantskap og tilsvarende organ.⁸

Denne lovbestemte innsynsretten gjelder altså bare for selskap eid 100 % av kommuner og fylkeskommuner i fellesskap. I selskaper med andre eiere, eller selskapsformer ikke omfattet av denne formuleringen må retten til innsyn skaffes med andre hjemler.

Et alternativ er å sørge for at selskapets vedtekter gir rett til innsyn for eiernes kontrollorganer. I aksjeselskaper og de fleste andre selskapsformer kan en slik hjemmel fastsettes av generalforsamling med 2/3 flertall. Som ansvarlig offentlig eier bør kommunen søke å få inn slike bestemmelser i vedtektene, i alle fall i selskaper som stort sett er offentlig kontrollerte.

Der ingen slik hjemmel finnes kan man ved vedtak om selskapskontroll i et kontrollutvalg anmode om at selskapet frivillig gir slikt innsyn. Erfaringsmessig er dette uproblematisk i selskaper som hovedsakelig finansieres med offentlige midler, eller der det offentlige er dominerende på eiersiden. Dette er likevel lite ønskelig, da det gir selskapet anledning til å motsette seg kontroll.

Et siste alternativ er å gjennomføre selskapskontroll utelukkende basert på offentlig tilgjengelig informasjon, og den informasjon som finnes i kommunenes arkiver. For ren eierskapskontroll, dvs. kontroll med kommunens utøvelse av eierskap, kan dette være tilstrekkelig, men det vil neppe være nok til å kunne gjennomføre forvaltningsrevisjon.

Det er derfor en fordel om kommunen sørger for å be sine eierrepresentanter reise spørsmål om å ta inn regler om innsyn i vedtektene ved generalforsamling i selskaper der innsyn ikke er pålagt ved lov.

1.2.3 Samarbeid om selskapskontroll

I selskaper der flere kommuner er eiere, særlig der flere kommuner med samme revisor er eiere, kan det være hensiktsmessig å inngå samarbeid om selskapskontroll, både av ressurs hensyn til revisjonsarbeidet og av hensyn til at selskapet ikke skal pålegges kontroll oftere enn nødvendig.

Samarbeidsprosjekt er avhengig av at kommunenes prioriteringer for selskapskontroll samordnes med andre relevante medeier kommuner. Det er derfor hensiktsmessig at kontrollutvalget gis myndighet til å prioritere mellom aktuelle prosjekter og foreta endringer i planperioden.

1.2.4 Ressurser

Ressurser til gjennomføring av selskapskontroll må, dersom kommunen ikke ønsker å tilføre nye ressurser til formålet, tas av samme ressurser som stilles til rådighet for forvaltningsrevisjon. Det vil derfor være nødvendig å foreta en løpende prioritering

⁶ Jf. kommunelovens § 80 første ledd siste punktum.

⁷ Jf. § 80 andre ledd.

⁸ Jf. kommunelovens § 80 tredje ledd.

mellom disse to formålene før bestilling av prosjekter. Det kan være hensiktsmessig at myndighet til å gjøre denne prioriteringen legges til kontrollutvalget.

1.3 Rapportering

Revisjonen rapporterer løpende til kontrollutvalget om hvert enkelt gjennomført prosjekt. Kontrollutvalget legger disse løpende fram for kommunestyret. Det forutsettes at det for felles prosjekter mellom flere kommuner kan rapporteres i én felles rapport der dette er hensiktsmessig.

2 Eierskap og eierstyring i Orkdal kommune

I Orkdal kommune ble det i kommunestyresak 3/10 vedtatt en eierstrategi og prinsipper og retningslinjer for forvaltning og oppfølging av Orkdal kommunes eierinteresser i eksterne selskaper i tillegg til en egen eierstrategi.

I eierstrategien legges det opp til at formannskapet skal fungere som eierskapsutvalg for kommunen for å sikre en profesjonell forvaltning av eierskapet. Større saker og saker av prinsipiell betydning skal legges fram for kommunestyret. Det skal etableres klare rutiner for deltakelse i generalforsamlinger, vurderinger av styresammensetning og formål med eierskap i det enkelte selskap. Formannskapet skal årlig fremme en sak til kommunestyret med orientering om kommunens eierinteresser i de forskjellige selskaper.

Prinsippdokumentets del IV presiserer at det bør etableres en klar eierstrategi for hvert enkelt selskap hvor Skaun kommune er eier.

2.1 Tidligere gjennomført selskapskontroll

Det ble gjennomført en eierskapskontroll hvor revisjon ser på kommunens forvaltning og oppfølging av eierinteresser i selskaper⁹. Eierskapskontrollen så på eierrepresentasjon i eiermøter, føringer for bruk av valgkomite, etablering av eierstrategier og tilbakemelding til eier Orkdal Energi AS, AS Rosenvik , Trondheim Havn IKS, HAMOS Forvaltning IKS.

Det ble gjennomført en større selskapskontroll av Hamos Forvaltnings IKS. I plan for selskapskontroll 2015-2016 var ikke dette selskapet prioritert og Orkdal kontrollutvalg deltok ikke i samarbeidsprosjektet. Rapporten er offentlig tilgjengelig og Hamos forvaltnings IKS vil ikke bli prioritert gitt at det nylig er gjennomført selskapskontroll av dette selskapet.

I 2014 ble det gjennomført en stor og omfattende selskapskontroll¹⁰ med Trønderenergi AS, og med foreliggende risikobilde er en selskapskontroll ikke ennå aktuelt.

⁹ Se KU sak 22/15 og kst. 115/15

¹⁰Se KU 12/14 og kst. sak 20/14

3 Prioriterte prosjekter for selskapskontroll i planperioden

Ved selskapskontroll av enkeltsselskaper der flere kommuner er eiere, er det hensiktsmessig å søke og gjennomføre disse i samarbeid. Der kommunen er en liten eier i samarbeid med andre vil prosjekter prioritert i denne listen kun gjennomføres dersom prosjektene også blir prioritert av kontrollutvalgene i andre eierkommuner.

Prioritering	Prosjekt	Involverte selskaper	Involverte kommuner
1	Praksis og system for eierstyring	-	Orkdal
2	Orkdal Energi AS	Orkdal Energi AS	Orkdal
3	Rosenvik AS	Rosenvik AS	Orkdal, Agdenes, Skaun; Meldal, Rennebu, Oppdal

3.1 Utdyping av de enkelte prosjektene

Gjennomgående for alle prosjektene som går på konkrete selskaper vil vurdering av selskapenes økonomi og forutsetninger for drift, i tillegg til etterlevelse av lovverk (offentlighet, anskaffelser, likestilling) være aktuelle problemstillinger. Det vil også i de fleste tilfeller være nærliggende å gjøre en vurdering av eiernes rolle. I hvert tilfelle kan det være nødvendig med en tilpassing av problemstillingene før bestilling av prosjekter iverksettes.

3.1.1 Praksis og system for eierstyring

Ved eierskapskontroll ser revisor på kommunens overordnede eierstyring. Eierskapskontroll kan blant annet inkludere kontroll med praktisering av kommunens eierskapsstrategi, etterlevelse av kommunens eierskapsmelding, etterlevelse og fokus på forvaltningslovens og kommunelovens bestemmelser om habilitet og hvorvidt dialogen mellom kommunestyret og eierrepresentantene er tilfredsstillende.

3.1.3 Orkdal Energi AS

Selskapets formål er produksjon, overføring og omsetning av energi. Selskapet skal drives på sunn forretningsmessig basis med vekt på langsiktig verdiskapning, og med fokus på miljøvennlig ressursutnyttelse.

Selskapet er heleid av Orkdal kommune, utgjør en svært stor investering for Orkdal kommune og har stor innvirkning på kommuneøkonomien. Selskapet er også vurdert som viktig i Orkdal kommunes strategier.

Selskapet er organisert som aksjeselskap. I henhold til Orkdal kommunes eierstrategi fra 2009, er det et mål at kommunen som eier har folkevalgte eller ansatte i administrasjonen i styreverv. Denne målsetning kan medføre at det blir vanskeligere å oppnå andre mål kommunen har for selskapet på grunn av forvaltningslovens habilitetsregler. Kommunen bør utøve sitt eierskap i generalforsamlingen og ikke gjennom folkevalgte som sitter i styret som automatisk blir inhabil i kommunestyrets behandling i saker som vedrører selskapet. Det samme gjelder for ansatte i administrasjonen som blir inhabile til å tilrettelegge for vedtak og fatte vedtak. Ved kjøp av tjenester, tilskudd eller overføringer fra kommunen og selskapet, vil regelverket med forbud mot offentlig støtte kunne gjøres gjeldende. Graden av risiko er derfor avhengig av Orkdal kommunes fokus på overnevnte faktorer.

Omdømme: Som Orkdals viktigste bedrift vil økonomiske resultater, styring og/eller tjenestene påvirke kommunens omdømme i stor grad. I all hovedsak har bedriften

medført et svært positivt omdømme for kommunen.

3.1.3 Rosenvik AS

Agdenes, Meldal, Skaun og Orkdal eier til sammen over halvparten av aksjene i selskapet. Selskapet er en viktig tilbyder innenfor attføring i Orkdalsregionen, og utgjør en ikke ubetydelig investering.

Selskapet har en solid økonomi, og lønnsomhet er ikke et hovedmål. Rammebetingelsene for arbeidsmarkedsbedrifter er imidlertid vesentlig endret, og arbeidsmarkedstjenester er nå konkurranseutsatt. Bedriften har de siste årene måttet gå igjennom omstillinger på grunn av nedgang i salg, og har utvidet gjennom fusjon med andre vekstbedrifter i regionen.

Orkdal kommune

Orgnr	Navn	Type	Eierandel
981556607	Bomvegselskapet E39 Øysand Thamshamn AS	AS	17,24%
914772141	Filmparken AS	AS	0,01%
975936333	Hamos Forvaltning IKS	IKS	23,50%
974404192	HMS Tjenesten Orkladal AS	AS	18,92%
971375965	Interkommunalt Arkiv Trøndelag IKS	IKS	2,34%
988799475	Kontrollutvalgssekretariat Midt-Norge IKS	IKS	9,40%
916484496	Midt-Norge 110-sentral IKS	IKS	3,73%
993595675	Museene i Sør-Trøndelag AS	AS	2,77%
983409652	Næringshagen i Orkdalsregionen AS	AS	8,51%
979546386	Orkdal Energi AS	AS	100,00%
967979694	Orkdal Samfunnshus BA	BA	0,00%
977036283	Revisjon Midt-Norge IKS	IKS	9,40%
915484425	Rosenvik AS	AS	41,73%
994563319	Stiftelsen Orkdal bygdetun	Stiftelse	0,00%
964878269	Torshus folkehøgskule	Stiftelse	0,00%
945510552	Trondheim Havn IKS	IKS	4,25%
980417824	TrønderEnergi AS	AS	10,77%